

Reactieformulier

Consultatie NBA-handreiking 1153 - Frauderisicoanalyse

Consultatieperiode loopt tot en met 16 september 2024

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Instructies voor respondenten

We verzoeken u de consultatiereactie uiterlijk aan te leveren op **16 september 2024**.

Dit reactieformulier is bedoeld voor het geven van uw consultatiereactie op de concept NBA-handreiking 1153. Het gebruik van dit document zal de verzameling en analyse van consultatiereacties door de NBA vergemakkelijken.

U kunt reageren op alle vragen of alleen geselecteerde vragen. Om uw consultatiereactie zo goed mogelijk te kunnen behandelen, verzoeken we het volgende:

- Geef uw algemene reactie door middel van de 'drop-down' keuzemenu's.
- Geef de reden voor uw antwoorden bij de gedetailleerde reactie. Als u het niet eens bent met de voorstellen in de handreiking, geef dan uw specifieke redenen en specifieke suggesties aan voor het wijzigen van de handreiking.
- Benoem zo specifiek mogelijk waar uw consultatiereactie betrekking op heeft, bijvoorbeeld door te verwijzen naar specifieke paragrafen, voorbeelden of alinea's in de handreiking.
- Vermijd het invoegen van tabellen of tekstvakken in het formulier bij het geven van uw antwoorden op de consultatievragen, omdat dit de verzameling van de reacties zal bemoeilijken.
- Dien uw opmerkingen in met behulp van dit formulier, zonder een begeleidende brief of een samenvatting van uw belangrijkste punten. Benoem in plaats daarvan eventuele belangrijke punten zoveel mogelijk in uw antwoorden op de vragen.

Uw reactieformulier kunt u zenden naar: consultaties@nba.nl. De NBA vindt het belangrijk om transparant te zijn over de reacties die zij krijgt met betrekking tot voorgestelde regelgeving en toelichtingen daarop. Daarom vragen wij om bij indiening van uw reactie aan te geven of wij uw reactie wel of niet mogen publiceren op de website van de NBA.

Onderdeel A: Uw gegevens

Naam van uw organisatie (of uw naam als u een reactie indient in persoonlijke hoedanigheid)	Forvis Mazars
Naam/namen van verantwoordelijke(n) voor deze indiening (of laat leeg als dit hetzelfde is als hierboven)	Jethro Vrouwenfelder
Naam van contactpersoon voor deze reactie (of laat leeg als dit hetzelfde is als hierboven)	Linda Schut
E-mailadres van contactpersoon	linda.schut@mazars.nl

Onderdeel B: Antwoorden op de consultatievragen

Voor elke vraag, begint u met uw algemene antwoord op de vraag middels de keuzelijst. Geef uw gedetailleerde opmerkingen, indien van toepassing, daaronder bij de behorende sectie.

1. *Wat vindt u in het algemeen van de opzet en duidelijkheid van deze handreiking?*

Algemene reactie: Goed

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

De Handreiking is prettig leesbaar en bevat voldoende voorbeelden.

2. *Wat vindt u van het samenvattende schema in afbeelding 2 op pagina 4?*

Algemene reactie: Voldoende

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Suggestie om expliciet toe te voegen dat dit proces geen lineair proces betreft, maar een iteratief proces. Daarnaast het woord "eventueel" bij het onderdeel evaluatie naar waarschijnlijkheid en orde van grootte verwijderen, daar het impliceert dat dit een mogelijke stap is terwijl dit het te volgen proces is voor de evaluatie.

3. *Is de toepassing van Standaard 240 en, meer specifiek, het door de accountant te volgen proces van de frauderisicoanalyse duidelijk uitgelegd?*

Algemene reactie: Onduidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Suggestie om expliciet te verwijzen naar Handreiking 1137 en (ook) aansluiting te zoeken bij de tekst en uitleg van Handreiking 1137 en/of te duiden hoe beide handreikingen zich in de praktijk tot elkaar verhouden.

Handreiking 1137 beschrijft dat in de meeste gevallen corruptie gezien moet worden als fraude en aldus onderdeel is van de reguliere frauderisicoanalyse, zoals beschreven in Handreiking 1153. In dit kader verwijzen wij onder meer naar de volgende onderdelen van Handreiking 1137:

- *"De corruptierisicoanalyse is een onzelfstandig onderdeel van de verplichte frauderisicoanalyse"* (bullet 4 onder 1 Inleiding)
- *"Deze analyse staat niet op zichzelf en mondt niet uit in een zelfstandig document, maar is een onderdeel van de frauderisicoanalyse"* (paragraaf 1.4)

Gezien het verhullende karakter van iedere vorm van fraude is het belangrijk dat de accountant frauderisico(factoren) vanuit verschillende perspectieven benadert. Het is dan ook aan te raden – naast overwegingen van consistentie en uniformiteit – een vergelijkbare beschrijving van zaken waaraan corruptierisicofactoren inherent verbonden zijn op te nemen in Handreiking 1153.

Wij pleiten ervoor dat handreiking 1153 waar het gaat om te hanteren beschrijvingen aansluit bij handreiking 1137. Het niet eenduidig omschrijven van het te volgen proces bij frauderisico-analyses kan het begrip en de effectiviteit van beide handreikingen ondermijnen

4. Verdiepende onderwerpen

a) *Is de uitwerking dat aanwezige maatregelen van interne beheersing binnen de entiteit geen positieve invloed hebben op de frauderisicoanalyse duidelijk (paragraaf 2.2)?*

Algemene reactie: Onduidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing): De verwijzing naar de tekortkomingen naar de interne beheersing die leiden tot een fraude risico factor loskoppelen van het woord 'inherent'. Zie bijvoorbeeld paragraaf 2.2. Voorstel: *"de accountant kan bij het verwerven van inzicht in de entiteit en de interne beheersingomgeving fraude risico factoren identificeren die specifiek van toepassing zijn op de entiteit en haar omgeving"*.

b) *Is het onderscheid in frauduleuze financiële verslaggeving en oneigenlijke toe-eigening van activa duidelijk (paragraaf 2.3)?*

Algemene reactie: Onduidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Verduistering betreft het wegnemen van een goed (art. 321 WvSr *"Hij die opzettelijk enig goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort en dat hij anders dan door misdrijf onder zich heeft, wederrechtelijk zich toeëigent"*). De omschrijving: *"In het geval van verduistering heeft de fraudeur het gestolen voorwerp reeds in zijn of haar bezit"* is dan niet correct.

Suggestie om materialiteit niet te behandelen in deze context van de identificatie van risico factoren. Het is positief dat de Handreiking aandacht vraagt voor een cumulatief effect over meerdere jaren, maar de uitleg roept vragen op en kan anders worden uitgelegd. Indien een omstandigheid wordt onderkend die kan leiden tot een fraude in een lopend jaar zal moeten worden afgewogen wie de betrokken personen zijn en of de situatie die tot het risico leidt ook in eerdere jaren zich heeft voorgedaan. In dat geval moet het gezamenlijke effect worden afgewogen.

Suggestie om bij de zin: *"Bij oneigenlijke toe-eigening gaat het vaak om relatief kleine bedragen, waardoor het initieel meestal niet materieel is in kwantitatieve zin"* en de daaropvolgende uitleg expliciet te vermelden dat er wel degelijk voorbeelden zijn waarbij sprake is van oneigenlijke toe-eigening die in kwantitatieve zin materieel kan worden. Deze voorbeelden zijn kleiner in aantal dan de voorbeelden waarbij in kwantitatieve zin de materialiteit niet gehaald is.

Nu de handreiking 1137R definitief is, zou het beter zijn om dit hoofdstuk om te vormen in de 'drie soorten fraude'. Corruptie is dan als derde soort expliciet benoemd.

c) *Is de toelichting op de frauderisicofactoren duidelijk (hoofdstuk 3), inclusief de toelichting op de fraudedriehoek (paragraaf 3.3)?*

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Wellicht dat in relatie tot de fraudedriehoek ook aandacht besteed kan worden aan soft controls om in brede zin handvatten te bieden aan de accountant, bijvoorbeeld voor het voorbereiden van de fraude brainstorm.

d) Is de evaluatie van frauderisicofactoren om te komen tot frauderisico's (hoofdstuk 4) duidelijk? En is de uitleg en het diagram in paragraaf 4.2 rondom het gebruik van het spectrum (waarschijnlijkheid x orde van grootte) duidelijk?

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Zie eventueel het eerdere commentaar over aansluiting bij Handreiking 1137.

e) Wat vindt u van de toelichting op het veronderstelde frauderisico van doorbreking van de interne beheersing door het management (paragraaf 5.1)?

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Voorstel voor concrete handvatten om het veronderstelde frauderisico nader te specificeren. Dit risico is namelijk zeer breed en kan alle facetten van de jaarrekening beïnvloeden. Door het risico concreter te maken, kunnen de werkzaamheden beter worden afgestemd op de daadwerkelijke risico's, wat uiteindelijk leidt tot een hogere kwaliteit van het dossier.

f) Wat vindt u van de toelichting op het veronderstelde frauderisico van de opbrengstverantwoording? Is de uiteenzetting van de hoofregel en de uitzondering (paragraaf 5.2) duidelijk?

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

g) Mist u nog andere onderwerpen waarop verdieping gewenst is? Zo ja, kunt u dit en de bijbehorende prioritering hiervan motiveren

Algemene reactie: Ja

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Zie het eerdere commentaar over aansluiting bij Handreiking 1137.

5. Voorbeelden

a) Zijn de voorbeelden (in de paragrafen 4.3, 4.4, 5.1 en 5.3) helder en illustratief?

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Opmerking bij voorbeeld van de woningcorporaties (5.3 voorbeeld 4):

Hier worden hele specifieke voorbeelden genoemd waar het gegeven de omstandigheden (verduurzaming, IB niet op orde) best denkbaar is dat er een frauderisico in de huuropbrengsten zit. Risico van dit (gecombineerde) voorbeeld is dat er discussie ontstaat over bijvoorbeeld de vraag 'wat als er wel verduurzaming is maar geen tekortkoming in de IB?'

Het voorbeeld lijkt wat ongelukkig: het zet de deur open naar een hoop vragen. Dan liever voorbeeld 5 hanteren en bij de comments onderin beschrijven dat er omstandigheden denkbaar zijn (zoals

tekortkomingen IB, huurverhoging buiten het standaard proces, etc.) waardoor mogelijk wel een significant risico moet worden onderkend.

Opmerking bij voorbeeld van de woningcorporaties (5.3 voorbeeld 5):

Opbrengsten uit projectontwikkeling (projectontwikkeling voor derden dus): Vraag is of dit een relevant voorbeeld is, nu dit nagenoeg niet meer voorkomt in de sector.

In algemene zin geldt voorts:

- Vanuit de tendenties van management is het de vraag of er een specifiek belang bestaat om de verantwoording van de opbrengsten te manipuleren (verslaggevingsfraude)
- Risico's op een materiële fout als gevolg van diefstal zouden in theorie kunnen voorkomen in de complexmatige verkoop en (in theorie) opbrengsten projectontwikkeling tav de prijsvorming van de verkochte objecten.

b) Kunt u aanvullende voorbeelden aanleveren die toezien op de verdiepende onderwerpen?

Algemene reactie: Nee

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

c) Kunt u voorbeelden aanleveren van hoe u uw cliënt heeft gestimuleerd een interne frauderisicoanalyse op te stellen, en hoe u deze analyse hebt gebruikt bij de uitvoering van uw eigen frauderisicoanalyse?

Algemene reactie: Nee

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

6. Zijn de vereisten ten aanzien van het documenteren van de verschillende werkstappen in het proces van de frauderisicoanalyse voldoende duidelijk?

Algemene reactie: Duidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Het is wel zaak om aansluiting te houden bij Handreiking 1137.

7. Recent is de NBA-handreiking 1137 (corruptie, werkzaamheden van de accountant) geactualiseerd. Hierin wordt een link gelegd naar fraude en de frauderisicoanalyse. Is de uitwerking in deze NBA-handreiking 1153 volgens u voldoende duidelijk en consistent met de NBA-handreiking 1137?

Algemene reactie: Onduidelijk

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Zie het eerdere commentaar over aansluiting bij Handreiking 1137.

8. Heeft u nog andere adviezen en/of opmerkingen met betrekking tot de NBA-handreiking 1153?

Algemene reactie: Ja

Gedetailleerde reactie (indien van toepassing):

Ten aanzien van paragraaf 2.5 – De verwijzing naar uitsluitend 240.23 bij de cijferanalyse is karig. Minimaal zou dan ook een verwijzing naar Handreiking 1141 op zijn plaats zijn.

Ten aanzien van paragraaf 5.3, voorbeeld 3 – daar wordt het frauderisico weerlegd, o.a. omdat er maar sprake is van twee beursgenoteerde obligaties. Het aantal is geen goede reden om het risico te weerleggen dus suggestie om het aantal te verwijderen.